

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОЛОСКОВА Жанна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, старший викладач кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблеми фахової підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOLOSKOVA Zhanna Volodymyrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor and Senior Lecturer of the Department of Art Education of the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vynnychenko.

Circle of scientific interests: problems of professional training of future music teachers in higher education institutions.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 378.018.43:78.071.2

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-143-149

КОКАРЕВА Елеонора Олексіївна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1639-0464>

e-mail: eleonorakokareva@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ЗАНЯТЬ З ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Реалії сьогодення в Україні – пандемія COVID-19, воєнний стан викликають необхідність зміни в усіх сферах життя, в тому числі, реформування галузі освіти, що потребує від науковців, педагогів оновлення підходів, принципів навчання з метою розвитку у студентів творчої ініціативності, активності, самостійності, дисциплінованості, навичок самоорганізації тощо.

В процесі трагічних подій та складних умов, в яких зараз перебуває наша держава, необхідність продовжувати здобувати знання, розвивати здібності, отримувати освіту є одним з пріоритетних завдань її розбудови. В цьому контексті, виховання компетентних педагогів, в тому числі, вчителів музичного мистецтва є першочерговим для культурного розвитку країни та її майбутніх поколінь.

Вирішенням озвученого питання є застосування технологій дистанційного навчання, які не є новими в загальносвітовому масштабі, але до подій останніх років не мали широкого використання у вітчизняній системі освіти. Саме тому, озвучені технології потребують подальшого вивчення, глибокого осмислення, ґрунтовної розробки для їх реалізації в закладах вищої педагогічної освіти, в тому числі, в процесі диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблему теорії та практики дистанційної освіти досліджують такі науковці,

як: О. Андрєєв, В. Биков, Н. Жевакіна, Г. Козлакова, В. Кухаренко, А. Кушнір, А. Мідляр, А. Олешко, В. Олійник, О. Петерс, В. Прибилова, Л. Ткаченко, О. Хмельницька, А. Хуторський та інші.

Питання реалізації інноваційних технологій в процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, в тому числі, на заняттях з хорового диригування висвітлювали у своїх дослідженнях Є. Карпенко, І. Коваленко, А. Козир, С. Крамська, А. Растрігіна, С. Світайло, Т. Фурдак, Л. Шумська та інші.

Проблема використання технологій дистанційного навчання на заняттях з хорового диригування є актуальною та своєчасною для закладів вищої педагогічної освіти. Незважаючи на наявність певних досліджень із зазначеного питання, не вистачає теоретичної та методичної літератури, потребують подальшої розробки дистанційні форми, методи та прийоми навчання.

Мета статті – висвітлити особливості занять з хорового диригування з майбутніми учителями музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед, вважаємо за необхідне висвітлити проблему дистанційного навчання. Вважають, що озвучений вид навчання виник у 1840 р., коли І. Пітман запропонував здійснювати навчання для студентів Англії через поштовий зв'язок. У 1856 р. Ч. Тюссе та Г. Лангеншейдт розпочали викладання мови заочною формою у Німеччині. Сьогодні дистанційна освіта –

поширене явище у багатьох країнах світу, і з кожним роком її популярність зростає [1].

Під дистанційною освітою розуміють:

- відкриту систему навчання, що передбачає активне спілкування між викладачем і студентом за допомогою сучасних технологій та мультимедіа й дає свободу вибору місця, часу та темпу навчання, завдяки Інтернету [5];

- різновид освітньої системи, у якій переважно використовуються дистанційні технології навчання; одна з форм отримання освіти, за якою опанування тим чи іншим рівнем знань або тією або іншою спеціальністю здійснюється в процесі дистанційного навчання [6].

Близьким до нашого дослідження є визначення поняття «дистанційне навчання» як цілеспрямованого інтерактивного процесу взаємодії викладача та здобувача вищої освіти, що ґрунтується на використанні сучасних інформаційних та телекомунікативних технологій, які дозволяють здійснювати навчання на відстані [2, с. 70].

Базою для дистанційного навчання є сучасні інформаційні технології та засоби комунікації – сервіси, програми, додатки, платформи, служби мережі Інтернет (Zoom, Google Meet, Skype, Viber, Telegram, Moodle, електронна пошта, електронні бібліотеки тощо).

Zoom є однією з основних платформ, завдяки якій організовується дистанційне навчання в закладах вищої освіти. Zoom надає можливість проводити як індивідуальні, так і групові заняття, конференції, майстер-класи тощо у формі відеоконференцій. Цей сервіс, також, зручний тим, що дозволяє безкоштовно підключати до 100 пристроїв одночасно.

Альтернативними платформами для проведення занять є Google Meet (сервіс для відео-телефонного зв'язку та проведення відеоконференцій), Skype (програма, що забезпечує голосовий, текстовий та відеозв'язок через мережу Інтернет). Для забезпечення індивідуальних занять з хорового диригування зручно користуватися додатками Viber, Telegram (дозволяють здійснювати відео-та голосові дзвінки, створювати групи, відеоконференції, відправляти текстові, аудіо-та відеоповідомлення, обмінюватися фотографіями, файлами тощо).

Електронна пошта – служба, завдяки якій можливо передавати текстові повідомлення та прикріплені файли (текстові, фото, відео тощо) у вигляді листів. Електронні бібліотеки – веб-сайти, на яких зібрані колекції електронних документів, в тому числі, тексти та медіа файли.

Окремо вважаємо за необхідне зупинитися на системі Moodle, що зараз широко

використовується в процесі дистанційного навчання у закладах вищої педагогічної освіти, адже надає велику кількість можливостей: доступ до навчальних матеріалів (програм; силабусів; тематики занять; рекомендованої літератури; підручників, навчально-методичних посібників, словників, хрестоматій, нотних збірок, схем, таблиць, орієнтовних питань до екзаменів тощо; методичних рекомендації з дисципліни; зразків курсових робіт, проєктів, анотацій, творчих завдань тощо; для теоретичних дисциплін – текстів лекцій; завдань до практичних, індивідуальних занять та самостійних робіт студентів, творчих завдань; різноманітних тестів; можливість бачити результати оцінювання викладачем власних робіт тощо).

Безперечно, процес комп'ютеризації освіти викликає необхідність постійного вдосконалення методики викладання дисциплін, враховуючи особливості дистанційного навчання та вимагає підготовленості науково-викладацького колективу для її реалізації за допомогою інформаційних засобів. Вирішення цієї проблеми, в рамках дисципліни «Хорове диригування», сприяє ефективності формування диригентсько-хорової компетентності студентів, їх готовності до майбутньої професійної діяльності.

Дистанційне навчання може відбуватися в синхронному, асинхронному та змішаному форматах. Синхронний формат передбачає навчання за розкладом в режимі реального часу. На індивідуальних заняттях з хорового диригування – це контакт викладача, студента та концертмейстера, який відбувається завдяки відеоконференціям у зазначених вище програмах (Zoom, Google Meet, Skype, Viber, Telegram тощо). Також, у синхронному форматі відбуваються інші форми навчальних занять, науково-практичні конференції, майстер-класи, консультації тощо.

Позитивним фактором використання синхронного формату на заняттях з хорового диригування є безпосередній контакт між викладачем та студентом, що надає можливості корегувати недоліки, пояснювати особливості виконання складних фрагментів в хорових творах, аналізувати прийоми їх виконання, обговорювати та спільно знаходити шляхи відтворення основних художніх образів тощо.

Недоліками синхронного формату є залежність навчального процесу від якості Інтернету в учасників відеоконференції та від чіткого розкладу занять.

Асинхронний формат передбачає навчання у власному темпі та у зручний для себе час. Завдяки асинхронному формату майбутні вчителі музичного мистецтва можуть виконувати творчі проєкти, завдання, тести,

анотації, робити відео- та аудіозаписи самостійної домашньої роботи (запис диригування творів, різноманітних диригентських схем, вправ; гри хорової партитури на фортепіано, співу хорових партій тощо) та пересилати їх викладачу для перевірки та корекції. Для здійснення асинхронного формату, як було зазначено вище, зручно використовувати платформу Moodle, додатково можна користуватися електронною поштою та додатками Viber, Telegram, в більшій мірі, для індивідуальних занять.

Позитивними моментами у використанні асинхронного формату є доступність навчальних матеріалів, що викладені на платформах на постійній основі; гнучкість графіку у виконанні завдань, завдяки чому студенти мають змогу працювати; індивідуальний темп засвоєння навчального матеріалу. Завдяки асинхронному формату майбутні вчителі музичного мистецтва стають більш дисциплінованими та організованими в процесі навчальної діяльності.

Недоліками асинхронного формату є те, що відпрацювання диригентських прийомів, робота над художніми образами творів потребують контролю та корекції з боку викладача; студенти відчують певні складності в процесі самостійного отримання знань; не у всіх майбутніх учителів музичного мистецтва самоорганізація розвинена на належному рівні, що впливає на якість виконання завдань.

Корисним для формування диригентської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва вважаємо застосування змішаного формату навчання, що поєднує та підсилює позитивні сторони синхронного та асинхронного форматів в процесі дистанційного навчання.

Дистанційні заняття синхронного формату з хорового диригування за видами діяльності кардинально не відрізняються від традиційних занять offline та передбачають вивчення тієї чи іншої теми заняття; роботу над технікою диригування; опрацювання хорових творів з репертуару: аналіз (анотація) письмова чи усна за певним планом, знаходження у мережі Інтернет та прослуховування аудіо- та відеозаписів хорових творів з програми з їх подальшим аналізом з метою створення найбільш вдалої інтерпретації, робота над втіленням художніх образів творів в процесі диригування, гра партитури на фортепіано, спів хорових партій з одночасним тактуванням тощо. Також, на заняттях з хорового диригування студент оволодіває навичками роботи з камертоном, опрацьовує пісні зі шкільного репертуару з метою його підготовки до практики у закладах середньої освіти та до

майбутньої професійної діяльності, готується до технічних заліків.

Суттєвим фактором ефективності дистанційних занять з хорового диригування є наявність потужних гаджетів (для заняття з хорового диригування їх потрібно два – один для відеоконференції, інший для включення фонограми-запису того чи того хорового твору, на одному гаджеті працювати технічно неможливо) та швидкість Інтернету. В протилежному разі, при відсутності гаджетів та некоректній роботі Інтернету, проводити заняття неможливо.

На дистанційних заняттях з хорового диригування викладач, зазвичай, не може бачити студента у весь зріст, що значно ускладнює роботу; сприйняття диригентських позицій залежить від кута, під яким знаходиться гаджет відносно положення студента; також, важко побачити деталі виконання, що, в цілому, може впливати на процес диригентського розвитку майбутнього вчителя музичного мистецтва. Особливу складність викликає процес дистанційних занять зі студентами першого курсу, адже вони потребують безпосереднього контакту з викладачем, в тому числі, тактильного з метою виправлення недоліків; психологічної підтримки; показу викладачем того чи того складного фрагменту; одночасного диригування разом із викладачем, який «веде за собою» студента, окреслюючи можливу інтерпретацію хорового твору.

Як показує досвід, ще однією проблемою, яка потребує вирішення, є несприйняття деякими студентами, особливо на початковому етапі, особливостей дистанційного навчання. Вони наголошують на психологічному дискомфорті, підкреслюють, що їм не вистачає моральної підтримки з боку викладача та концертмейстера, емоційного контакту із ними. Поступово озвучене питання вирішується. По-перше, завдяки професіоналізму викладача, який, враховуючи індивідуальні особливості майбутнього вчителя музичного мистецтва, знаходить доцільні форми, методи та прийоми роботи. По-друге, студенти при виконанні завдань для самостійної роботи роблять відеозаписи та, з часом, адаптуються до диригування перед камерою. Завдяки цьому, також, в подальшому, вони будуть менше хвилюватися під час очної участі в конкурсах, концертах та більш спокійно реагувати на відеокамери, які завжди є наявними на подібних заходах.

Слід зазначити, що навіть під час offline занять з хорового диригування непростим моментом є те, що студент диригує уявним хоровим колективом. Дистанційні заняття цей процес ще більше утруднюють, викладачу дуже складно на відстані впливати на уявлення

майбутнім учителем музичного мистецтва хорового колективу перед собою. З метою вирішення цього питання, пропонуємо студентам роздрукувати, розташувати на необхідному рівні (можна закріпити на стіні) та використовувати в процесі роботи рисунки, що демонструють розташування того чи того типу хорового колективу. Так їм значно легше уявляти перед собою хоровий колектив, почергово «звертатися» до хорових партій під час вступів чи зняття, проведення основних мелодійних ліній у тій чи тій партіях тощо.

Недоступність диригування під «живий» акомпанемент, з причини затримки сигналу Інтернету, також є суттєвою проблемою виконавського розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва, адже їм доводиться підлаштовуватися під аудіозапис хорового твору. В такому процесі відсутній емоційний контакт із концертмейстером, неможливими є будь-які темпові чи динамічні відхилення, студенти замкнуті у певних рамках, що впливає на свободу їх виконання, власну інтерпретацію твору. Звичайно, на дистанційних заняттях можна використовувати фонограму, заздалегідь записану концертмейстером чи знаходити в Інтернеті запис твору у виконанні хорового колективу, але в такому процесі повністю втрачається елемент керування студентом творчим процесом.

Незважаючи на зазначене вище, у процесі диригування під фонограму є певні позитивні моменти для розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. Під час offline занять змога диригувати з концертмейстером, у бажаній інтерпретації є, більшою мірою, на заняттях. Домашня самостійна робота передбачає диригування без фонограми чи з відеозаписом у виконанні того чи того хорового колективу, інтерпретація якого є не завжди доречною і саме тому не є рекомендованою для занять. По-друге, аудіозапис концертмейстера дозволяє майбутньому вчителю музичного мистецтва утримувати темп твору; виразніше виконувати інструментальні фрагменти хорових творів, де відсутнє звучання хору, наявні паузи; більш звертати увагу на засоби музичної виразності тощо.

В процесі самостійної роботи без концертмейстера, ми рекомендуємо майбутньому учителю музичного мистецтва, також, працювати без фонограми, співати основні мелодійні лінії хорового твору. Така робота сприяє якості вивченого тексту хорового твору, більшій свободі студента з метою власної інтерпретації, впливає на впевненість при показі основних елементів диригентського процесу, засобів музичної виразності, розвиває внутрішній слух тощо.

Задля підвищення теоретичного рівню знань та розвитку технічних навичок студентів, вважаємо доречним проводити технічні заліки з хорового диригування, в тому числі, в процесі дистанційного навчання. Під час підготовки до таких заліків майбутні учителі музичного мистецтва набувають знань щодо основ диригентського мистецтва шляхом аналізу, конспектування та вивчення матеріалу з базових посібників з методики викладання хорового диригування. Отримана теоретична база є підґрунтям для її втілення у диригентську практику. Саме на виконання таких завдань і спрямований технічний залік, який передбачає як відповіді на запитання, так і показ зазначених теоретичних положень на практиці. В тому числі, ми рекомендуємо включати в технічні заліки опитування італійських музичних термінів, знання яких є обов'язковим для розвитку музиканта. Можемо стверджувати, що практика проведення таких заліків на платформі Zoom демонструє позитивні результати щодо відпрацювання диригентських прийомів та загалом, диригентського розвитку студентів та формування їх готовності до майбутньої професійної діяльності.

Робота над піснями зі шкільного репертуару, також, є ефективною в дистанційному форматі. В більшій мірі, вона є самостійною, з корекцією викладача на занятті чи за допомогою коментарів до домашніх відеозаписів. Цей вид діяльності спрямований на здобуття студентами координації рухів та передбачає одночасну гру хорової партії на фортепіано однією рукою, спів цієї партії та тактування іншою рукою з обов'язковим показом чітких ауфтактів до вступів та знятів, засобів музичної виразності пісні. Дикція та артикуляція в процесі співу мають бути чіткими, міміка виразною та відповідати характеру пісні.

В процесі роботи над художнім образом в хоровому творі пропонуємо, на початковому етапі, здійснити його ґрунтовний аналіз – ознайомитися з композитором та автором твору, стилістикою їх письма, історією створення твору, змістом, визначити його жанр та характер. Далі, майбутній учитель музичного мистецтва аналізує всі засоби музичної виразності, завдяки яким композитору вдалося відтворити основну ідею твору (особливості форми, фактури, мелодійної лінії, ладотональність, гармонічна мова, темп, динаміка, метроритм, характер звуковедення тощо). Після цього, необхідно з'ясувати вокально-хорові особливості твору (тип, вид хору, діапазон загальнохоровий та кожної хорової партії, теситуру, особливості дихання, ансамбль та стрій). На основі проведеного аналізу студент визначає виконавські задачі та

труднощі диригента та хорового колективу. Такий вид роботи є необхідним та має передувати безпосередньо диригуванню твору. Аналіз хорового твору майбутній учитель робить самостійно, він може бути підготовлений як для усного обговорення на занятті, так і здійснений письмово, у вигляді анотації.

Подальшу роботу над хоровим твором ми вбачаємо у виокремленні диригентських прийомів, опрацювання яких в процесі дистанційних занять та самостійної домашньої роботи студентів допоможуть відтворити певний образ хорового твору. Для вдосконалення техніки диригування майбутніх учителів музичного мистецтва, ми пропонуємо, в тому числі, в асинхронному форматі, використовувати диригентські вправи для усунення певних недоліків. Такі вправи викладач розміщує на навчальних платформах та рекомендує для виконання. Також, завданням студентів для самостійної роботи є добір доцільних, на їх думку, вправ, які допоможуть вирішити ті чи ті проблеми, що виникають в процесі виконання творів.

Важливим аспектом у цьому процесі є, також, робота над мімікою, особливо зі студентами, у яких вона недостатньо виразна. В такому разі, ми радимо використовувати рисунки різноманітних мімічних положень, які пропонує викладач чи студент самостійно шукає у мережі Інтернет та опрацьовувати їх перед дзеркалом. Як показує практика, такий вид діяльності дає позитивні результати, міміка майбутніх учителів музичного мистецтва стає більш виразною, що суттєво впливає на процес виконання творів.

В асинхронному форматі ми радимо студентам робити відеозапис власного виконання хорових творів, вправ на постійній основі в рамках їх самостійних завдань. На нашу думку, зазначений вид роботи, разом із дистанційними заняттями з хорового диригування за розкладом, суттєво впливає на розвиток, саморозвиток, рефлексію майбутніх учителів музичного мистецтва, адже вони можуть бачити себе «зі сторони», аналізувати власне виконання, корегувати його. Позитивний момент ми вбачаємо, також, у тому, що студент може робити необмежену кількість таких записів, удосконалюючи виконання, а викладачу на контроль висилає той, який вважає в цей період найкращим, найвиразнішим. Запис студент робить за допомогою камери на гаджеті та відсилає викладачу, за домовленістю, у певний додаток чи на електронну пошту. Такі записи є корисними не лише для диригентського розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва, а й для викладача, адже дозволяють ретельніше оцінити виконання, побачити ті чи

інші недоліки для їх подальшого виправлення. Мінусом такого методу роботи є значна витрата часу як студентом, так і викладачем при перевірці, порівняно з очною формою навчання, при якій на подібний контроль для викладача достатньо декількох хвилин на занятті.

Корисним видом роботи під час дистанційного навчання в асинхронному форматі ми вважаємо диригування студента перед дзеркалом, коли він має можливість слідкувати за якістю виконання тих чи тих диригентських прийомів з метою їх подальшого аналізу та корекції.

Ще одним видом діяльності, який ми пропонуємо майбутнім учителям музичного мистецтва в асинхронному форматі, є опрацювання нескладних хорових творів для самостійної роботи з їх програми. Студентам необхідно ознайомитися із твором, проаналізувати його, вивчити партитуру на фортепіано та на основі власної інтерпретації зробити запис фонограми. Далі, треба здійснити відеозапис диригування під власноруч записану фонограму. Такий вид самостійної роботи є ефективним для розвитку навичок самостійного аналізу хорових творів студентами (з метою знаходження власної інтерпретації та виконавських засобів її відтворення), рефлексії, самоорганізації тощо.

Дистанційний формат занять допомагає залучати більше майбутніх учителів музичного мистецтва до різноманітних конкурсів чи фестивалів-конкурсів, науково-практичних конференцій, майстер-класів тощо, адже їм не треба їздити в інші міста, що значно заощаджує час та кошти. Участь у дистанційних конкурсах передбачає підготовку студентів як на заняттях, так і у процесі самостійної роботи. Після вивчення творів, їм необхідно зробити відеозапис власного диригування під фонограму, заздалегідь записану концертмейстером та відправити викладачу на перевірку, а остаточний варіант – на конкурс. Складністю у такому процесі є те, що запис студенту необхідно робити самостійно, викладачу скорегувати цей процес дуже важко. Позитивним моментом – те, що здійснення відеозапису програми на конкурс в дистанційних умовах сприяє його активності, цілеспрямованості, самоорганізації, рефлексії.

В асинхронному форматі студенти готуються до участі у науково-практичних конференціях, що дозволяє їм здійснювати пошук, занурюватися у наукову літературу, підвищувати рівень сформованості диригентської компетентності.

Дистанційні технології дозволяють майбутнім учителям музичного мистецтва брати участь (активну чи пасивну) в майстер-класах провідних диригентів у синхронному

форматі та в асинхронному – прослуховувати, аналізувати відеозаписи майстер-класів, які можна знайти у мережі Інтернет. Така форма роботи сприяє підвищенню мотивації студентів до диригентсько-хорової діяльності, систематизації їх знань та сприяє процесу набуття вмінь та навичок.

Майбутні учителі музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорової підготовки (при виконанні завдань для самостійної роботи, для участі у конкурсах тощо), як було описано вище, роблять безліч аудіо- та відеозаписів, проектів тощо, які, на нашу думку, доцільно зберігати у певній послідовності з метою укладання портфоліо (власної колекції виконаних робіт). Це є ще одним позитивним моментом в процесі дистанційного навчання, адже дозволяє студентам слідкувати за своїм розвитком та побачити результати власної діяльності.

З метою надання майбутнім учителям музичного мистецтва методичної допомоги та корегування їх самостійної роботи, радимо викладачам, завдяки відеоконференціям, соціальним мережам, електронній пошті, телефонному зв'язку тощо, проводити дистанційні консультації у змішаному форматі на постійній основі.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Незважаючи на певні недоліки, дистанційний формат навчання має значну кількість переваг та, на сучасному етапі для нашої держави, є альтернативою здобуття якісної освіти майбутніми учителями музичного мистецтва. Саме тому, ми вважаємо проблему реалізації дистанційного навчання на заняттях з хорового диригування надзвичайно актуальною. На нашу думку, для успішного вирішення зазначеного питання необхідне формування готовності учасників освітнього процесу до нових технологій навчання завдяки психологічній підтримці; чіткому визначенню ролі викладача та студентів в такому процесі; методичній базі та підготовленості викладачів до реалізації дистанційного навчання; якості Інтернету; широкого використання спеціальних програм, освітніх платформ, додатків мережі Інтернет для проведення занять та обміну інформацією тощо. Зазначене вище викликає необхідність у подальшій розробці теорії та методики впровадження технологій дистанційного навчання на заняттях з хорового диригування.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Дистанційна освіта в країнах світу: що, де і як. 2009. № 126. URL: <https://www.chasipodii.net/mp/article/1369/> (дата звернення: 03.02.2022).
2. Жевакіна Н. В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості. *Вісник Луган. держ. пед. ун-ту ім. Тараса Шевченка*. № 4. 2003. С. 68–73.

3. Карпенко Є., Крамська С. Вивчення хорового диригування в умовах дистанційної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 1 (105). С. 402–414.

4. Кушнір К., Кравченко І, Щербаківа Л. Дистанційна форма навчання студентів ЗВО в сучасних умовах мистецької освіти в період пандемії. *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. Pedagogy*. 2021. С. 3–8.

5. Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Проблеми сучасної освіти*. 2013. № 4. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuededu/article/view/8791> (дата звернення: 03.02.2022).

6. Технологія створення дистанційного курсу : навч. посібник / за ред. В. Бикова та В. Кухаренка. К. : Міленіум, 2008. 324 с.

7. Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. № 75. Т. 3. С. 91–96.

REFERENCES

1. *Dystantsiina osvita v krainakh svitu: shcho, de i yak* (2009). [Distance education in the world: what, where and how]. № 126. URL: <https://www.chasipodii.net/mp/article/1369/> (data zvernennia: 03.02.2022).

2. Zhevakina, N. V. (2003). *Tekhnolohiia dystantsiinoho navchannia: sutnist ta osoblyvosti* [Distance learning technology: essence and features]. *Visnyk Luhan. derzh. ped. un-tu im. Tarasa Shevchenka*. № 4. S. 68–73.

3. Karpenko, Ye., Kramska, S. (2021). *Vyvchennia khorovoho dryhuvannia v umovakh dystantsiinoy osvity* [A study of the choral conducting is in the conditions of the controlled from distance education]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii*. № 1 (105). S. 402–414.

4. Kushnir, K., Kravchenko, I, Shcherbakova, L. (2021). *Dystantsiina forma navchannia studentiv ZVO v suchasnykh umovakh mystetskoï osvity v period pandemii* [Distance learning of freelance students in modern conditions of art education during the pandemic]. *Social and Economic Aspects of Education in Modern Society. Pedagogy*. S. 3–8.

5. Prybylova, V. M. (2013). *Problemy ta perevahy dystantsiinoho navchannia u vyshchyykh navchalnykh zakladakh Ukrainy* [Problems and advantages of distance learning in higher educational institutions of Ukraine]. *Problemy suchasnoï osvity*. № 4. URL: <https://periodicals.karazin.ua/issuededu/article/view/8791> (data zvernennia: 03.02.2022).

6. *Tekhnolohiia stvorennia dystantsiinoho kursu* (2008) [Technology of creating a distance course]: navch. posibnyk / za red. V. Bykova ta V. Kukharenka. K. : Milenium, 2008. 324 s.

7. Tkachenko, L. V., Khmelnytska, O. S. (2021). *Osoblyvosti vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v osviti protses zakladu vyshchoï osvity* [Features of the introduction of distance learning in the educational process of higher education]. *Pedahohika formuvannia tvorchoï osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. № 75. Т. 3. S. 91–96.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОКАРЕВА Елеонора Олексіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики музичного виховання, співу та хорового диригування Криворізького державного педагогічного університету.

Наукові інтереси: формування фахової компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва, їх творчий розвиток та саморозвиток.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOKAREVA Eleonora Oleksiivna – candidate of pedagogical sciences, associate professor, associate professor of the Department of Music Education Methodology, Singing and Choral Conducting of Kryvyi Rih State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: formation of professional competences of future teachers of music art, their creative development and self-development.

Стаття надійшла до редакції 11.05.2022 р.

УДК 811.111+378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-204-149-153

КОЧУБЕЙ Вікторія Юрївна –

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германських мов та методик їхнього навчання
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0015-6884>
e-mail: vikochubei@ukr.net

СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОГО ВМІННЯ АУДІЮВАННЯ НА РІВНІ НЕЗАЛЕЖНИХ КОРИСТУВАЧІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сприйняття та розуміння усного повідомлення в живому спілкуванні, під час прослуховування аудіо записів, подкастів, радіопередач, перегляду відео є ключовою діяльністю комунікативної поведінки людини. За даними різних дослідників, комунікація складає від 70 до 80% активного часу людини, 42–45% комунікації припадає на аудіювання [1, с. 100; 2, с. 18, 3, с. 5, 48]. Від того, наскільки адекватним, повним і точним буде наше сприйняття усного мовлення, залежить правильність розуміння його змісту і смислу. Труднощі сприйняття іншомовного повідомлення обумовлені цілим комплексом факторів, починаючи від здатності розпізнавати іншомовні звуки та слова, розділяти мовленнєвий потік на сегменти до вміння повністю зрозуміти й осмислити текст та здійснити відповідну мовленнєву чи немовленнєву дію. Відтак необхідним вбачається вироблення дієвих стратегій аудіювання, які важливі для ефективної комунікації та які варто використовувати під час навчання іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності представляє собою перцептивну мисленнєво-мнемічну діяльність [4, с. 213], метою якої є розкриття смислових зв'язків, осмислення почутого мовленнєвого повідомлення [5, с. 48]. Це аналітико-синтетичний процес з обробки акустичного сигналу, результатом якого є осмислення сприйнятої інформації [6, с. 53]. Аудіюванню притаманна поліфункціональність

[7; 3], тому ми можемо розглядати його як мовленнєву діяльність [7; 8] і як комунікативне вміння [9; 10] (З.Ф. Підручна, В. Dahlhaus). Низку праць науковців присвячено видам аудіювання (Е.М. Березенкова, О.Б. Тарнопольський, Н. Д. Гальскова) [11; 12; 13].

Процес аудіювання традиційно представляють у вигляді ланцюжка послідовних дій, а саме: фізичне прийняття повідомлення, розуміння прямого, «поверхневого» значення, співвіднесення з контекстом, розуміння «глибинного» значення, співвідношення з фондом знань, пресупозиціями, інтелектуально-емоційне сприйняття повідомлення, усвідомлення його смислу, а також інтенції адресата [1, с. 100]. Сприйняття усного мовлення активізує складні психолінгвістичні процеси осмислення та розуміння тексту, вивченню яких присвячені праці Дж. Міллера, Л.Ю. Куліш, З.І. Кличнікової, І. Зимньої [14; 15; 16; 5].

Мета статті. Метою нашого дослідження є опис стратегій вдосконалення комунікативного вміння аудіювання на рівні незалежного користувача мови (В1 – В2).

Виклад основного матеріалу дослідження. Аудіювання не є пасивним сприйняттям інформації. Це комунікативне вміння, під час якого в мозку людині відбуваються складні процеси декодування повідомлення, які охоплюють механізми різних рівнів. Фізичне сприйняття усного мовлення запускає злагоджений механізм процесів по активізації слухо-вимовних навичок,